

«Норуот
күүһэ —
көмүөл
күүһэ!»

ЭНГСИЭЛИ

12+
2016 сыл
Балаҕан ыйын
20 күнэ
Оптуорунньук
№ 108 (10503)

1935 сыл алтынны 5
күнүгэр төрүттэммитэ

○ Нам улуунун хаһыата ○

1996, 2005, 2009 сылларга
«Сыл бастыг хаһыата»

БЭҔЭНЭЭ... БҮГҮН... САРСЫН...

Улуус баһылыгын
мунһабыттан
бэлиэтээһиннэр

Партизанна баһылыгынан А.Н. Зырянов талыллыбыт. Бөтүнгө депутаттар быһаарыллыбыттар. Улуус үрдүнэн быыбарга кыттыы 55,25%-на тэннэспит.

Депутаттарга кандидаттаран: Федот Тумусов 55,92%, Петр Аммосов 18,14%, партиалартан: «Биир ньыгыл Россия» 47,49%, «Сизэрдээх Россия» 23,29%, КПРФ 15% ыллылар.

***

Улуустаагы лесхоз начальнига М.С. Жирков иһитиннэрбитинэн, улууска 4 баһаар баар. Билингги туругунан, Искраҕа Кытыл Баал от үрөҕөр тахсыбыт улахан баһаары умулларбыттар. Манна 80-тан тахса киһи үлэлээбит. Салбанна баһаар баар, иэһэ улахан. Үөдөйгэ баһаар тахса сылдыбыт, 4 чааһынан умулларбыттар. Хатыг Арыыга Кутуков алаһыгар баһаар баар, манна олохтоохтору ааҕар туран, үс бөлөх үлэли сылдыар.

***

Тыа хаһаайыстыбатын саалаатыгар от уонна хомуур үлэлэрэ инники күөнгө турулар. От 78,7%, ол эбэтэр 27,690 т оттонно. Былаан — 29,142 т. Око былаанын Модут нэһилиэгэ 100% толорбут. Ленскэй нэһилиэккэ 90,2% туолбут. Оҕуруот аһын хомууругар киирдэххэ, барыта 535 гектартан 289 гектар хомуллубут.

***

Үөрэх управлениетын начальнига Протопопов иһитиннэрбитинэн, улууска 33 оро саада баарыттан 23-һэ аһыллыбыт. Билинггитэ Үөдэй, Таастаах, 2 Хомуустаах, Партизан уонна Нам селотугар 6 оро саада өрөмүөннэрэ бүппэккэ, сорохторго куукуналара быһаарыллыбакка аһылла иликтэр.

Бэлиэтэнэ Л. НОГОВИЦЫНА

Дьяарбанка-2016

Балаҕан ыйын 18 күнүгэр улуус киинигэр, М.К. Аммосов болуоссатыгар, ас-үөл дьяарбанката тэрилиннэ

Бэлиэ түгэн

Балаҕан ыйын 15 күнүгэр Нам улуунун Хатыг Арыы нэһилиэгин Аппаанытыгар «Тыа сириг бигэ туруктаахтык сайыннары» диэн федеральной программа чэрчитинэн «Озернай» квартал силигин ситэн үөрүүлээх быһыыга-майгыга аһыллына. Бу тус сыаллаах федераль-

гражданской обществогын институттарын сайыннарыы министриэ, «Ленскэй нэһилиэк» МТ кураатара Сардана Гурьева, СР тыатын хаһаайыстыбатын уонна продовольственной политика тын министриин солбуйааччы Семен Потапов, «Хатыг Арыы нэһилиэгэ» МТ баһылыга Юрий Слепцов, «СУ-77» ХЭТ генеральной директора Петр Бурнашов уо.да. кыттыыны ыллылар.

Кварталы үөрүүлээхтик

«ОЗЕРНАЙ» КВАРТАЛЫ ҮӨРҮҮЛЭЭХТИК АСТЫЛЫР

най программанан 455 учаастак түнгүтүлэн саҕа дьыэлэр дьэндэһэн, көрүөхтөн үчүгэй квартал буолан эрэр. «Озернайга» уот, күөх төлөн ситимэ тардыллан, инженерней инфраструктура толору оҕоһулунна. Билигин саҕа сир хаһаайытара күргүөмнээхтик алаһа дьыэлэрин туттан киирэллэрэ эрэ хаалла. Үөрүүлээх түгэни бэлиэтиир тэрээһингэ Россия Государственной Думатын депутатыгар кандидат Юрий Куприянов, Государственной тууга уонна сокуоннаска сис кэмитиэт председателэ Алексей Еремеев, «Нам улууһа» МТ баһылыга Александр Атласов, СР

аһыы кэнниттэн, «Россия дьыэ кэргэнин дьыэнэн хаачыйыы» программа чэрчитинэн Татьяна Эверстова толору хаачылылаах туттубут дьыэтин көрдүлөр-иһитилэр.

Үрдүк соллоохтор квартал Россия үрдүнэн саамай улахан объект буоларын бэлиэтээтилэр. Ол курдук, «Нам улууһа» МТ баһылыга Александр Павлович: «Хатыг Арыы нэһилиэгэр «Тыа сириг бигэ туруктаахтык сайыннары» диэн федеральной программа чэрчитинэн түөрт сыл устата үлэ ыытыллан силигин ситтэ. Үс өрүттээх үбүлээһиннэн, федеральнойдаагы, республикатаагы, улуустаагы бюджет-

тан уопсайа 500 мөл. солк. кэрингэ үп көрүллэн, «Озернай» квартал олоххо киирдэ. Бу курдук араас таһымнаах федеральной программаларга кыттан, улууспутар 14 объектан сороҕото үлэҕэ киирбиттэрэ, сороҕото үлэлэнэ сылдылар. Ол иһиттэн 6 уу ситимэ тардылынна, 6 спортивнай площадка оҕоһулунна, манна таһынан 2012 сыллаахха 1 Хомуустаахха пилотнай бырайыагынан эдэр ыалларга квартал

кварталы оҕорон аспыттарынан эҕэрдэлиибин. Манна 455 ыал дьыэ-уот туттан, тэлгэһэ тэринэн ньиер-бааччы олорон үлэлиэхтэрэ-хамсыахтара. Үлэ ыытылларыгар федеральной, республиканскай уонна Нам улуунун бюджеттэн үп көрүллэн асфальт суолланна, уот, уу ситимэ тардылынна. Бу норуот, тыа сирэ, нэһилиэк улуус, республика быһыытынан сайдыыга биир улахан хардыы буолар. Инникитин ману холобур оҕостон атын улуустарга, оройуоннарга бу курдук кварталлар баар буолуохтара. Сыллата үөрөхтэрин саҕа бүтэрэн тыа сиригэр үлэли барар специалистар олохсуйан үлэлиллэригэр улахан олук буолуоҕа. «Озернай» квартал аһыллыыта нэһилиэккэ, улууска, республикаҕа саҕа историяны түстээтэ», — диэн санааларын үлэһинилэр.

Үөрүүлээх тэрээһин кэнниттэн кырачааннарга анаан «Дом моей мечты» диэн асфальтка уруһуй конкурса тэрилиннэ, төлбөлөр икки ардыларыгар велозстафета ыытылынна, олохтоохторго анаан кэнсиэр буолла.

Семен Аргунов, «Нам улууһа» МТ пресс-киинэ

Хомуур-2016

БЫЛААН ОРТОЛООТО

Улуустаагы тыа хаһаайыстыбатын управлениета балаҕан ыйын 15 күнүнээҕи хортуппуй хомуурун туһунаан иһитиннэриитинэн, улуус үрдүнэн 533 га соруудахтаахтарыттан 289 га хомуллубут, былырын баччаларга 523 га хомуллубут, 4313 тн сорууда, 2461 тн хомуллубут.

Нэһилиэктэр былааннарын толорууларын көрдөххө: Үөдэй 50 га соруудахтаахтарыттан 23 га, 1Хомуустаах 64 га - 20,2 га, Партизан 29,5 га - 3,5 га, Хамаҕатта 50,5 га - 36,5 га, Никольскай 6 га - 0,82 га, Ленскэй 23 га - 20 га, Хатыг Арыы 79,3 га - 44 га, Бөтүг 69,8 га - 62,8 га, Модут 20,5 га - 7 га, Хатырык 13,5 га - 10,5 га, 2 Хомуустаах 92,8 га - 34,8 га, Көбөкөн 6,8 га - 3,8 га хомулдулар.

Уопсай улуус ТХПК-ларын

туска таһаардахха, 20 га соруудахтаахтарыттан, 11 га хомуллубут, былырын баччаларга 22 га хомуллубут, 209,34 тн соруудахтаахтарыттан 4,8 тн хомуллубут.

Бааһынай хаһаайыстыбаларга 365 га соруудахтаахтарыттан, 175 га хомуллубут, былырын баччаларга 355 га хомуллубут, 2737 тн соруудахтаахтарыттан, 1442 тн хомуллубут

Кэтэх хаһаайыстыбаларга 148,94 га соруудахтаахтарыттан, 103,02 га хомуллубут, былырын баччаларга 146,64 га хомуллубут, 1367,1 тн соруудахтаахтарыттан, 1014 тн хомуллубут.

Хортуппуй хомуура анардатта. Күн-дьыл туран биэрдэ. Үүнүү да үчүгэй.

Анастасия КОРЯКИНА

Тэрээһингэ Хатыг Арыытан, Ленскэйтэн атылааччы элбэх. Хатыг Арыы нэһилиэгэ үчүгэй тэрээһининэн дьону сылаагы сөхтөрөр. Ол курдук, нэһилиэк уопсастыбаннай тэрилтэлэрэ,

кыыс мөрсүөнүн дьууппата сибэкки арааһынан тигиллибит, биир илиитигэр отонноох корзина, иккиһигэр сибэкки туспуот, түөһүгэр унуохтаах отонунан оҕоһуллубут оҕуруо кэппит.

үттээх чэй, самоварга утарыта оргутуллан, күһүнгү киһи утаһын ханнараллар, кыргыттар сахалыы ас, барыанна, сир аһын арааһынан күндүлээтилэр. Маны сэргэ хатыг арыылар 500

тэр кыттыыларын көрөн баран, манник түмүктэри таһаарда: бастакы миэстэ - Хатыг Арыы нэһилиэгэ (баһ. Ю.И. Слепцов) шуруповерынан, иккис - Ленскэй нэһилиэгэ (баһ. А.Г. Новгородов)

КЫҤЫНҢЫ АСПЫТЫН ХАҤААННЫБЫТ

Быйылгы дьяарбанкаҕа Хатас сибииннэ комплекса, кэтэх, бааһынай хаһаайыстыбалар, тэрилтэлэр оҕуруот, эт, үүт ас, тон, ыһаамыт, тууһаамыт балыгы, куурусса этиттэн оҕоһуллубут бордудукта арааһын атыылаатылар.

Атыылаһа кэлбит дьону «Нам улууһа» МТ баһылыгын бастакы солбуйааччы И. И. Сивцева, баһылыгы тыа хаһаайыстыбатыгар уонна предпринимательствоҕа солбуйааччы Е.Е. Гоголев, уо.д. а. эҕэрдэлээтилэр. Бэрт сэргэх музыкальной нүөмэрдэр күһүнгү санааны көтөхтүлэр.

Хатас сибииннэ комплексин павильонугар халын уочарат турар. Үгүс киһи сибииннэ этин 1 кг 260 солк., миин наборун 1 кг 130 солк., 1 кг шашлыгы 315 солк., 1 кг шпиги 298 солк., 1 кг паштеты 226 солк., 1 кг фаршы 311 солк. тото-хана атыыластылар. Бордудуксуйаны босхо борубалааһын тэрилиннэ.

дьяхтар сэбиэтэ (сал. Д.И. Мальцева, Е.П. Корчанова), хас да күһүнгү темага композициялары оҕорбуттара дьяарбанканы олус кизэргэттэ, ис хоһоонун ситэрэн биэрдэ. «Осень» диэн

«Күһүн бэлэҕэ» композицияҕа улахан тыква, хортуппуй, перец араас көрүнгэрэ, виноград сэбирдэһинэн роза быыстапкаҕа турбуттар. Саха балаҕанын иһигэр киирдэххэ, кымыс, итии

солк. куруолук, 300 солк. куурусса, 2000 солк. дьыэ күһүн атыылаабыттара мустубут дьон болдомтотун тарта. Павильон таһыгар Кыһыл Дэриэбинэттэн В. Аммосов, Аппааныттан Н. Аммосов 7 цн хортуппуйдара хамаҕатык атыыга барда. Хатырыктан «Толоон» б/х (сал. А.В. Слепцов) 1 тн хортуппуйу, Партизантан Э.С. Оконешиников хаһаайыстыбата «Слава» хаппыста суордун, «Скарлетт» хортуппуйу, помидору, моркуобу, сүбүөкүлэни, кэнсиэрбэлэммит тэлэйи, отон барыаннатын, сылгы үүтүттэн быырпаһы, издэҕэйи дэлэйдик атыылаатылар. Э.С. Оконешиников бааһынай хаһаайыстыбата 25 сыл дьяарбанкаҕа ситиһиллэхтик кыттар эбит. Мустубут дьон Намтан «Золотая рыбка» кафе бордудуксуйатын, «Туймаада — агроснаб» Намнаагы филиалын хопчуонай, тууһаамыт балыктарын 5-тии арааһын хамаҕатык ыллылар.

Дьүүлүүрү сүбэ нэһилиэк-

СВЧ оҕоһунан, үһүс - Модут нэһилиэгэ (баһ. Сокольников П.Г.) конвектор оҕоһунан наһараадаланналар.

Бааһынай хаһаайыстыбалар куоталаһыларыгар: 1 м. - «Шмидт» (Бөтүг); 2 м. - «Толоон» (Хатырык); 3 м. - «Оконешиников Э.К.» ИП (Партизан) тигистилэр.

Бордудуксуйа араас көрүнгү аҕалан атыылаан элбэх үбү киллэриммит кэтэх хаһаайыстыбаларынан ааттанналар: 1 м - А.Д. Сыромятникова, мультиварканан, 2 м. - С.Г. Кривошпакина кофеваарканан, 3 м. - С.М. Серкина походнай билииттэн, Д.И. Мальцева биһирэбил бирийдинэн, электрическэй шуруповерынан наһараадаланналар.

Бастыг хаһаайыстыба аатын ыллылар: 1 м. - «Шмидт» (Бөтүг), 2 м. - «Росток» (Модут), 3 м. - «Толоон» (Хатырык).

Дьяарбанкаҕа уруккутааҕар элбэх киһи сырытта.

Анастасия КОРЯКИНА

Редакция ыалдьыта

Суолга эчэйиллэх, киһи өлүүлэх саахал тахсарын бары истэ-билэ сылдьабыт. Бүгүҥҥү күн турурдунан, улуус киинигэр уонна чугастаагы нэһиликтэргэ итирик туруктаах суоптардар буруйдарынан саахал тахсара аччаабат. Бу туһунан Нам улууһун ГИБДД отделениетын начальнига, полиция майора Иннокентий Маркы көрсөн чуолкайдатыбыт.

БЫРААБЫЛАНЫ КЭСТИҢ – БОРОТКУОЛЛАНАБЫН

— Иннокентий Олегович, суолга балаһыанньа хайдаһый?

— Атын улуустары кытта тэнгээтэххэ, Намга уруулга арыгы иһэн баран олорор суоппар ахсаана быдан элбэх эбит. Ол курдук, арыгы иһэн баран уруулга иккистээн олоруу иһин, быйыл 13 холубунай дьыала тэрилиннэ. Күн ахсын дьуһурунай нэрээт үлэлиир. Маны таһынан итирик суоптардары тутууга, бириэмэттэн-бириэмэтигэр маассабай бэрэбиэркэ ытыабыт. Быйыл аҕыс ый түмүгүнэн уон икки ДТП буолла. Мантан үһэ итирик суоппар буруйунан, иккитигэр киһи өлүүлээх. Былырын баччаларга биэс ДПП, итирик суоппар буруйуттан биер эрэ этэ. Онон көрдөрүү, хомойуох иһин, үрдүү турур. Былырын сылга уон икки этэ, быйыл аҕыс ый түмүгүнэн уон икки буолла.

— Маассабай, улахан бэрэбиэркэлэр сылга хаста ытыллалларый?

— Ыам ыйыттан уон икки улахан рейдэ онгоһулунна. Сүрүн маассаба Нам, Хамаҕатта, Хатын Арыы хабылаллар. Ортогунан нэдиэлэҕэ аҕыс – сэттэ итирик суоппары тутабыт. Бу өссө биллибитэ эрэ. Төһө киһи арыгы иһэн баран уруулга олооро буолуой?! Биллибэтинэн-кестүбэтинэн тутуллубатах дьон элбэх буоллактара...

— Оттон общественность, дьон сэргэ төһө көмөлөһөрүөй?

— Хомойуох иһин, олох аҕыйах. Атын оройуоннарга телефонунан эрийэн сэрэтэллэр, тыллыыллар ээ, манна суоҕун кэриэтэ. Дьингэ, нэһилиэнньэ биһиэхэ сэлээннээбэккэ, тэнгэ хонтуроуллаһара буоллар, суол быһылаана лаппа аҕыйа этэ. Бу киһи итирик уруулга олорто, онно арыгы сыттаах суоппар сылдьар дьон алдьархай тахсын иннинэ сэрэтэллэрэ тоҕо табыллыбатый?! Холубура, маҕаһынҥа тураһын, холуочук суоппар кириэн арыгы атыылаһан таһыста, маҕаһынаҕыгар кириэн айанныы турда. Эн буоллаһына, билэр киһим дьэнгин, хаалларан кэбиһин. Киһинг тийиэн киһи эрэ түгүнэри көтүө, эчэтиэ, оһолло. Нэһилиэнньэ алдьархай содулун сөпкө өйдүөн наада. Арыгы атыылыыр маҕаһыннар эрийэн биллэрэллэрэ буоллар, улаханньк көмөлөһүө этилэр. Онон дьуһурунай чаас төлөпүнүгэр 41-771, 41-202 нүмөрдэргэ биллэрэргитигэр ыгырабыт. Биер улахан көмөлөһөчүбүт устар камера этэ. Ол эрэри, былырын Хамаҕаттаҕа турдаһына саанан ытан кэбиспиттэрэ... Ити быһа холуйан эттэххэ, мөлүйүөннөөх тэрил. Дойдуга кризис, иккистээн биэрбэттэр буолуо да, көрдүү сатыыбыт. Суолга видеокамераны ытыы республикаҕа буолбатах түбэлтэ...

— Билигин тух акциялар буолар туралларый?

— «Внимание, дети!» месячник бара турар. «Операция трактор» иккис түһүмэҕэ саҕаланна. Сайын от кэмгэр тырахтарыстары кытта өйдөспөт түгэннэр тахсыталы сылдыһыттарга. Ол эрэри тыраахтарга эмиэ суол быраабылатын тутуһан олонор айанныахтаахтар буоллаҕа. Окко мөһөйдигит дьон айдаарааччылар бааллар. Биһиги сокуон хараһынан үлэлибит, бэйэбит айан буолбатах. Эбээһинэспит быһытынан үгүс сэрэтэр үлэлэри тэрийэбит. Быраабыланы кэстин – бороткуолланабын. Онон кыра-улахан дьон араарбаптыт.

— Ыстарааптар туһунан тугу этиэн этэй?

— Ыстарааптамыт суоппар икки

ый иһигэр ыстараабын төлүүхтэх. Бу кэм иһигэр төлөөбөтүгүнэ, матырый-аал суд приставтарыгар барар. Манна тийдэһинэ, дьэ дьыалалара өссө ыарыан сөп. Аны төлөөбөккө сүүрдэ сылдьан патрулларга түбөстөһүнэ, бороткуол толоруллан дьыала суукка

барар. Онон уһаппакка-кэнгэппэккэ ыстарааптарын төлөөн иһиэхтэрин наада. Былырынҥыттан сана дайы-ы кирибитэ. Өскөтө сүүрбэ хонук иһигэр төлөөтөххүнэ, ыстараап аңарын төлүүгүн. Сотору ыстарааптарга месячник буолуоҕа, суолга тахсыахпыт.

— Права тутабыт дуо? Нэдиэлэҕэ хас киһиэхэ массына ытырга быраап биэрэбит?

— Права тутабыт. Массына ытырга баҕалаах киһи элбэх. Ардыгар сүүстэн тахса буолаллар. Нэдиэлэҕэ алта-сэттэ киһи туттаран быраап ылар. Балаҕан ыйыттан административнай регламент уларытылты. Экзамент туттарытыгар кыра уларытыллар кирибиттэрэ. Хас сэрэдэ ахсын тутабыт. Соҕотох буолан, элбэх киһиэхэ бириэмэ тийибэт. Ол эрэн үлэ чааһыгар төһөнү кыайарбынан тутабын.

— Кэрэ аңардар элбэхтэр дуо...

— Сүрүн маасса кэрэ аңардар. 60-70 % буолуо. Ону кытта суол быраабылатын кэһэн хас төрдүс тутуллааччы — кэрэ аңар. Арыгы иһэн баран уруулга олонор тутуллааччы эмиэ кэрэ аңар. Бырааба да суох олонор итирик ытыллар, бырааптаах да итирик ытыллар, дьэ оннук.

— Быйыл саас начальнигынан анал кэлэн үлэли сылдьаргын билэбит. Нам улууһа хайдах көрүстэ, хайдах хаһайсытыбаны туттун?

— МВД бирикээһинэн ыам ыйыттан ананан кэлбитим. Бу иннинэ Дьоккуускайдаагы ГАИ управлениетыгар, Чурапчыга, Орто Халымаҕа, Өймөкөөн-нө үлэли сылдьыбытым. Бу эйгэҕэ 2003 с. үлэлибин.

Дьэ-уот эргэрбит, техника мөл-төх. Личнэй састаап үксэ уларытыт дьон, мин кэлиэм иннинэ барыларын уларыттыттар этэ. Үлэһиттэр эдэрдэр,

орто саас отут. Бары анал юридическэй үөрэхтээхтэр.

— Иннокентий Олегович, кэпсээниң иһин махтанабыт!

Кэпсэттэ Лена Ноговицына

Хайдах олордугут, ыаллар?

Сайынҥы кэмнэ Бөтүгн нэһилиэгэр тутуу үлэлэрэ салгыы бардылар, ол курдук, спортивной саалабыт системата онгоһуллан, ис үлэтэ бара турар. Саҥа детсад акылаатын үлэтэ саҕаланнахтаах, быйыл көндөйө тутулан бүтүөхтээх. Локальной водопроводы тутуу үлэтэ салгыы бара турар, водонапорнай башнята онгоһулунна, быйыл эмиэ үлэтэ түмүктэниэхтээх.

Балаҕан ыйын 8-9 күннэригэр «Страна моей мечты» акция чэрчитинэн бөһүөлөк таһынаагы тыа, үрэхпит биергин ыраастырга улахан субуотунуулар ытытыллылар. Тэрилтэлэр үлэһиттэрэ, оскуола оҕолоро көхтөөх, кыттыны ылан,

күрүөлэннэ, «Чоомуос» кварталга оҕолоро аналлаах оҕо площадкага онгоһулунна, АКЦ иннигэр техникалар туралларыгар анаан асфальт парковка онгоһулунна. Нэһилиэкпит сынныалан пааркатын территориятын күрүөлээһин ытытыллына. Тупсарыы сылынан ытытыллыбыт үлэлэртэн биер улаханнара — кирири аркабытыгар стелла онгоһуута буолар. Стелла автора - художниктар союзтарын чилиэнэ, скульптор, Намнаагы педколледж преподавател Николай Дмитриевич Огонеров.

***

Балаҕан ыйын 8 күнүгэр нэһилиэнньэ олохтоохторугар босхо юридическэй консультация оноро куорат, Нам специалис-

ЫРААСТЫК ОЛОРОРҔО КЫҤАЛЛАБЫТ

балай да улахан территория бөҕүн ыраастаатылар, бэйэлэрин нэһиликтэрэ ырас-чэбдик туруктаах буоларыгар турунан туран үлэлиилэр.

Сыл айы итинник ыраастаны барарын үрдүнэн, кирбит-бөхпүт аҕыйаабат, төттөрүтүн элбээн иһэр курдук. Субуотунуука, хомойуох иһин, наар кыттар эрэ дьон кэлэн үлэлиилэр. Сыбаалка атынаагы территория инники сылларга сүрдээһин ыраастанылыбыта, хомуллубута эрэри, билигин бэйэбит көмөбүтүнэн төттөрү киртийбит, бөхпүтүн ситэри сыбаалкаҕа илдьибэккэ, аара тоҕуу элбэбит. Хайдах эрэ толкуйдуур, бэйэни көрүнэр кэм кэллэ, бары ыраастык олооробут туһугар үлэлиэһин, турунуоһун.

***

Сайын «Лучший двор» конкурс биллэриллибитэ, ол түмүгүн таһаарар комиссия түөлбэлэринэн көрүүтүн саҕалыа.

***

Быйылгы сылга ытытыллыбыт ДьУоХХ уонна энергетика министерствота «Олорор сирин тупсарыы сылынан» ытытыт конкурсугар кыттан, нэһилиэкпит 4,5 мөл. солк. грантга тиксэн, нэһилиэкпит тупсарыгар үгүс өрүттээх үлэ ытытыллына.

Ол курдук, күөх зонабыт ыраастанан

тара кэлэн бардылар. Барыта приемга 20 киһи кэлэн, бэйэлэрэ ыарыһаттар боппу-руостарын быһаарыстылар.

***

Балаҕан ыйын 9 күнүгэр Хатырык нэһилиэгин «Үрдүк Иирэ» комплексыгар биллиилээх поэт, биер дойдулаахпыт Н.М. Рыкунов 80 сааһыгар аналлаах «Отуу ырыаһыта» республиканскай литературнай күрэх буолан ааста. Бу тэрээһин чэрчитинэн биһиги нэһилиэкпитигэр Е.С. Сивцев — Таллан Бүрэ музейыгар ыалдьыттаатылар: народнай поэт Иван Мигалкин, «Чолбон» сурунаал кылаабынай редактора, поэт Урсун, «Саха сирэ» хаһыат үлэһиттэрэ Данил Макеев, Надежда Егорова — Намылы, Уус Алдан, Нам улууһун айар куттаах дьонноро. Литературнай күрэххэ биһиги нэһилиэкпититтэн Матрена Новгородова, Татьяна Протопопова кыттыны ытытылар. Икки күннээх күрэх түмүгүнэн, Матрена Новгородова поэт айымныларын уус-уран ааҕыыга 3 степеннээх диплому-нан, бэйэ хоһоон айыытыгар 2 степеннээх дипломунаан наҕараадаланна, Татьяна Протопопова сертификатынан бэлиэтэннэ. Айар куттаах дьоммутун бу ситиһиилэринэн эвэрдэлибит!

В. КОЛЕСОВА

2016 сыл — Россияҕа киинэ сыла

Балаҕан ыйын 15 күнүгэр Нам селотун «Сардаҥа» киинэ театрыгар киинэ көрдөрөр саҥа тэрил турар күнэ үөрүүлээх быһыыга-майгыга ааста. Мустубут дьону, оҕолору «Нам улууһа» МТ баһылыгын солбуйааччы И.И. Сивцева, искусство уонна култуура министристибэтин киинэ салаатын сүрүннүүр специалиһа И.А. Энгелис, республика киинэтин ситимин дириэктэрин э.т. Р.Н. Игнатьев эвэрдэлээтилэр. Са-

дание условий для духовно-культурного развития народов Якутии на 2012-2019гг» государственной бырагырааматынан өссө 3 киинэ театрын аһабыт: Нам улууһун Намыгар, онтон Томпо улууһун Хаандыга бөһүөлөгэр, «Манчаары» государственной национальной киинэ хампаанньатын за-алын сагардабыт.

Бүгүн Намга 3Д-лаах саҥа тэрили ин-тернет нөҕүө холбоон үлэлииттэбит. Бырайыакпыт социальной хайысхалаах. Ол курдук, эдэр ыччат арыгыга, наркоманияҕа

КИИНЭ ТЕАТРА САҢА ТЫЫННАНАР

на киинэ тэрилэ туран, төгүрүк сыл устата киинэ көрдөрүллэрэ былаанна.

Салгы республика киинэтин ситимин дириэктэрин э.т. Р.Н. Игнатьевы кытта кэпсэттим:

—2016 сыл кулун тутар ыйга федеральнай киинэ фондата дойду кинематографиятын социальнай уонна экономикаһык өттүнэн өйүү сыаллаах национальнай киинэлэри көрдөрөр тэрилтэлэргэ куон-курус биллэрбитэ. РФ култуураҕа минис-тириститэ 1,5 млрд. солк. суумаҕа үп көрбүтэ. Фонда күрэхтэһээччилэргэ кы-таанах ирдэбили туруорбута. Биер киинэ саалыгар 5-тии мөл. солк. аһаҕа. Саха сириттэн 6 улуустан 29063896 солк. суума-лаах сайаапка кирибитэ (Үөһэ Бүлүү, Ама, Томпо, Уус Алдан, Ханалас, Орто Ха-лыма улуустарыттан). Россия үрдүнэн 810 сайаапка 693 нэһилиэнньэлээх пуунтан ытытыллыбыта. Саха республикатын «Соз-

охтубакка, аныгылы киинэ заалыгар кэлэрин, ону сэргэ аан дойдун кытта 1 күн премьералары көрүүн ситиһиэхтээх-пит. Оччоҕо ыччат тыа сиригэр тардыһыа этэ. Тэрил Бельгияттан атылаһылына. Бүгүн үтүөнү онорор сыаллаах босхо киинэ көрдөрүт, киһи, оҕо бөҕө кэл-лэ. Соһуйан хааллыбыт. 5 үлэ миэстэтин таһаардыбыт: сэбиэдиссэй, киинэ-меха-ник, 2 кассир, 1 сууһар-сотор киһи. Сэби-эдиссэйинэн П. Л. Обутов ананна.

Киинэ көрө кэлбит дьон сынныаналла-рыгар «Намбургер» кафетын салаата аһы-лынна. Кафепа попкорн, бургер, утах, мин-ныгэс ас арааһа атыылаһыа. Үлэлир кэмэ: сарсыарда 10 киһэ 19 чааска дылы. Өрөбүлэ суох.

Барытыгар ситиһиини, култууру-най сыннылаһы баҕарабын. Оҕолорбут сахалы тыһынаах киинэни көрдүннэр, сэргэтиһинэр.

Анастасия КОРЯКИНА

Былыргыны былыт сапчат

ЭРГЭ ХААРТЫСКА: КИМИ БИЛЭҢИН?

Бу хаартыска 1902 с. буолуон сөп. Хомойуох иһин, хаартыскаҕа күлүктэрин хаалларбыт (1930 - 1965 сс. Дьокуускай куоракка, саҥа тэриллибит Горнай уонна Кэбээйи улуустарыгар бэриллибит Нам улуунун сиригэр олорбут аҕа биистэрин учуоттан туран), Нам улуунун бас-көс дьонноруттан сабаҕалаан, суруллубут былыргы хаартыскаларын майгынантан, икки эрэ киһи ааттара билиннэ:

6 нүөмэринэн - Сивцев Степан Ефимович - Ыстапаана кулуба. Колмогоров Василий Егорович «Нам улууһа XIX үйэ» диэн, Национальной архыып докумуннарын чинчийэн таһаарбыт кинигэтигэр, Ыстапаана кулуба уопсайа 8 сыл Нам улуунун кулубата буолан олорбут (1892 - 1894 сс., 1897 - 1903 сс.)

7 нүөмэринэн - Харитонов Василий Федорович - 2012 с., «Күрүлгэн» альманаахха 5 № Н.М. СЛЕПЦОВ суруйбутунан, «Нам улуунун I Атамай нэһилиэгиттэн (1931 с. Горнай оройуона) төрүттээх. Харитоновтар аймах уһаайбалара Улуу Сыһыы диэн сиргэ баара. Кини аҕата нэһилиэтин оҕолорун үөрэхтиргэ элбэх сыратын биэрбит, өр сыл сүүрэн-көтөн, Атамайга маннай-гы церковнай-приходской оскуо-

ланы астарбыт уонна ол оскуола мааны көрөөччүтэ (почётный попечитель) буолбут. В.Ф. Харитонов ити оскуоланы бүтэрэн баран, куоракка реальной училищеҕа үөрэнэ киирбит. Икки-үс сыл үөрэммитин кэннэ, үөрэбин бүтэртэрбэккэ, нэһилиэтин дыно уолу төттөрү ынгыртан ылан, бырааба суруксун онгороллор. Гражданскай сэрии сылларыгар кини Бүлүү уокуругар главком Байкалов боломуочунайынан ананар. 1929 с. кулаактааһынга түбэхтэр. Сууттаммыта, репрессияламмыта биллибэт. В.Ф. Харитонов география доктора М.К. Гаврильева абаҕата.»

Убаастабыллаах биир дойдулаахтарбыт! Күн-дьыл хаамыыта түргэтээн иһэр быһылаах, урукку-былыргы умнуллан - симилиээн хаалбатын, кэнэбэски көлүөнэлэргэ ааттаах-суоллаах хаалларбыт диэн баҕа санаанан сирдэтэн, Нам улуунун музейдарын үлэһиттэрэ, кыраайы чинчийээччилэр көрдөһөбүт, бу хаартыскаҕа билэр, майгынантар киһигит баар буоллабына, Нам улуунун ханнык баҕарар музейгар суругунан киллэрэргитигэр көрдөһөбүт.

А.Х. ХРИСТОФОРОВ,
Хатын Арыы музей

Күннэтэ көрөр дьоммут

Федотов Николай Константинович поэт, Саха республикатын суруйааччыларын сойууһун чилиэнэ, Бүлүү улуунун I Чочу нэһилиэгэр Федотова Мария Яковлевна уонна Сивцев Константин Николаевич дьиэ кэргэнигэр 1956 сыллаахха балажан ыйын 18 күнүгэр күн сириг көрбүтэ. Ол төрөөбүт кэмийн туһунан манньк ахтар:

Көмүстээх күһүнүм
Күндэлэс күнүгэр,
Көмүс сэбирдэх
Көбүөр биһигэр
Күн сириг
Көрбүтүм мин...

Кырдык даҕаны сайын уонна кыһын кэми былдыһаар, айылҕа элбэх кырааскатынан бүрүллүбүт кэмигэр төрөөн, төрөөбүт дойдута, киниэ түспүт I Чочу улуу дьонноро уутуйан үөскээбит төрүт түөлбөлэрэ буолар — Г. Чиряев, И. Гоголев, В. Сивцев, К. Чиряев силлестэрэ-мутуктара, өбүгэлэрэ бу үтүө дойдуттан төрүттээхтэрэ биллэр.

Народнай суруйааччы Василий Сивцев, тыл үөрэхтээбэ Андрей Ксенофонович Сивцев — уруу-хаан аймахтарынан Николай Федотов киэн туттар. Ол да иһин буолуо, Николай хоһоон диэн уустук, ол гынан баран, дьонно-сэргэбэ үөрүүнү, эйэбэс сыһыаны, кырдыгы иэйэр, кэрэ эйгэбэ охтон поэт аатын ыллаҕа. Бу боростуой үлэһит киһиэхэ суруйааччы буолуу бэйэ туһугар ситийи буоллаҕа, бу мантан көстөр удьуор утума, хаан тардыта, ол сүүрэн сыдыаана күүһэ.

Федотовтар 1962 сыллаахха Намна көһөн кэллэлэр. I Хомустаах Нам биир кэрэ кестүүлээх

поэзия дойдута, манна биллэр поэпты Николай Михайлович Рыкунов төрөөбүтэ, Чабылҕан, Таллан Бүрө ахтыбыт-туойбут сирдэригэр олохсуйаллар.

«Энсиэли хочотун көнө хоһуутугар сүүрэн-көтөн, ыраас уутугар сөтүөлээн, кэрэ айылҕатын кэрэхсээн улааппытым. Алтыс кылааһы бүтэрбит сайым-мар биригээдэбэ оттуу сылдьан, кэккэлэһэ үүммүт хатыннары көрөн хоһуйа сатаан, бугуллуу сылдьан ырыа айа сатыырбын өйдүүбүн», — диэн ахтар. Орто оскуоланы 1974 с. бүтэрэн баран Николай икки сыл Советскай Армия кэксэтигэр сулууспалыгар, «Советскай Армия туйгуна» буолар. Армияттан кэлээт өр кэмгэ «Нам» совхозка рабочайдыгар, АВМ биригээдэтигэр үгүс сайын операторынан тахсылаахтык үлэлээн, ЛУАЗ массыына фондатынан бириэмийэлэнэр. Кыһынын эбии аһылык бэлэмнэгэр кормоцехха үлэлиир, уопсайынан совхоз тутуах үлэһитэ буолан хайҕанар, дыно-сэргэтэ, салалта махталын ылар. Кэлин пенсияҕа тахсыар диэри оскуолаҕа техүлэһитинэн үлэлиир.

2007 сыллаахха И.Е. Винокуров 100 сыллаах үбүлүөйүгэр аһаҕастык хоһоон күрээбэр икки миэстэнэн бэлиэтэнэр. Дойду оностубут I Хомустааһын гимназия автору буолар. Икки хоһоон кинигэлээх, биир оҕолорго аналлаах кинигэ хаһаайына. 2011 сылтан СР Суруйааччыларын сойуун чилиэнэ. Айар-тутар, суруйар аартыгын арылларыгар I Хомустаах орто оскуолатын салалтатыгар, коллективыгар, күүс-көмө, тирэх буолбуттары-

ПАТРИОТИЧЕКАЙ ТЫҢЫ САҒАЛЛАР

Балажан ыйын 13 күнүгэр улуустаағы ветераннар Сэбиэттэрэ тэрийитинэн Н.М. Рыкунов аатынан улуустаағы библиотекаҕа иккис аан дойдусэриитэ бүһпүт уонна Японияны урусхаллааһын күнүн чэрчитинэн «Үйэ саас тухары махтанабыт» диэн конференция буолан ааста.

Тэрээһингэ М.К. Аммосов аатынан Хотугулуу-Илиинги федеральной университет үлэһитэ, историческай наука кандидата Афанасий Николаев, улуустаағы библиотека ааҕар саалатын сэбиэдиссэйэ Розалия Андросова, улуустаағы гимназия учуутала Надежда Колесова, оскуола

үөрэнээччилэрэ, ветераннар көхтөөх кыттыыны ыһылар. Кон-

«01» сэрэтэр

Олорор дьиэбэ баһаар тахсыбытын биллэххитинэ, тутатына «01» эбэтэр суотабайтан суһал көмө «112» телефоннарыгар эрийэбит.

Кыбартырааҕа оҕолор эбэтэр саастаах дьон баар буоллахтарына, таһырдыа таһаарабыт. Ол кэннэ электрическэй шиткигин араарабыт эбэтэр пробкатын устабыт.

Баһаар кэмэйэ кыра буоллабына, уунан уонна буорунан ыһан, суорҕанынан эбэтэр халын таһаһынан саба охсон умулларабыт. Бэйэбит күүскүтүнэн сатаан умулларабатаххытына, дьиэттэн тахсы-

ДЫИЭ УМАЙДАҒЫНА ТУГУ ГЫНАБЫТ?

аххытын наада. Элбэх этээстээх дьиэлэргэ лиибинэн туһанаргыт бобуулар.

Дьиэттэн тахсаргытыгар күлүүһүнэн хатаамаҥ. Уот таһырдыа өттүгэр тахсыбатын курдук ааны ыксаары сабыҥ. Подьёһынан сатаан куоппатаххытына, балконна тахсын, аанчытын ыкса сабыҥ уонна көмө кэлэрин кэтэһин. Турбанан эбэтэр бырастыынаннан аллара түһүү кутталлаах.

Баһаарынай хамаанда үлэ-

ференцияны София Дмитриевна Кобякова иилээн-саҕалаан ыһта. Манна Афанасий Алексеевич «Полководец Сталин И.В.» уонна «Уроки Алексея Кулоковского» диэн кинигэтин презентациялаатылар. Бу кинигэлэри гимназия учуутала Аэлита Попова элбэх киэн билиини биэрэллэрин, историяны кэрэһилиллэрин туһунан санаатын эттэ.

Ветераннар аһаан оскуола үөрэнээччилэрэ патриотическай тыыннаах ырыалары, хоһооннору аһаатылар. «Үйэ саас тухары махтанабыт» диэн тэрээһин чэрчитинэн үөрэнээччилэр «Суох буоллун сэри» диэн иллээх, эйэлээх олоҕу көрдөрөр уруһуй куонкуруна ыһтыллыбыт. Бу күн уруһуйдар быыстапка быһытынан туруоруллубуттарын долгуһун, үөрэн туран көрдүбүт. **С. АРГУНОВ, «Нам улууһа» МТ пресс-киинэ**

һитэрин ыйытытын барытын толорун.

Баһаар түбэлтэтигэр быра-абыллар:

1. баһаарынай сулууспаны ыһырын;
2. төһө кыалларынан бэйэбит умуллара сатаан;
3. сатаан умулларабатаххытына — куотун;
4. профессиональной биригээдэ кэллэбинэ, төһө кыалларынан көмөлөһүн.

СР МЧС ГУ пресс-сулууспата

Куруутун очуоска туруоҕа.

АРБИТАҒА

Ааҕабын Арбита хоһооннорун, Сөвбүн дьонуннаах доьурун, Умсуугутар уус тыл күһүнүн, Булбут эбит арийар күлүүһүн. Тийэн кэллин, суду талаан, Үгүс сыллары курдары туоратаалаан, Саха омугар — ураанхай ууһугар Буолбатын Эн, туора талаан.

Үүнэр үйэлэри, кэлэр кэмнэри Аһара түһөөн, улуу пэйээт, Хара бальыр хараҥа былыта Күн бүтүн халбарыйда эбээт.

ЫТЫК ЫЛДЬААҒА

И.Е. Винокурова

Ылдыа көнүл иһин дьүккүрүгэр, Ынырыктаах охсуһу мөккүрүгэр Ыччат сааһыттан суолу билбитэ, Ыарахан сэри тыйыһын билбитэ.

Сут-кураан, уот сэри Суостаах сылларыгар, Дьыбардаах дьыларыгар Салайар үлэбэ сатабылын көрдөрбүтэ,

Сахатын дьонун үгүстүк өрүһүйбүтэ. Хорсуннук көмүскэспитэ, Баһаарыны,

Хоодуоттук өрүһүйбүтэ үс классыгы, Киксэн-баайсан үлэтиттэн уһулбуттара,

«Кири-хоһу» үрдүгэр куппуттара.

Олоҕор үгүс моһолу тулуйбуга, Очуру, туоратыны уйбуга, Булгуруйбат модун санаатынан, Бойбуоһу, чийинэй майгытынан. Өксөкүлүү хорсун Нам уолун Өлбөт-сүһпэт бэлиэ суолун Норуота сүгүрүһэ ахтыаҕа, Ыччаты ытыктыы таптааҕа.

60 СААСКЫНАН...

тан айар үлэтигэр үрдүк чыпчаалы, оловор дьолу-соргуну, бары ырааһы, сырдыгы баҕарабын.

Александр ДУНАЕВ,
«Отуу уота» литературнай түмсүү председателэ, СР Суруйааччыларын сойуун чилиэнэ, СР государственнай сулууспатын туйгуна, Нам, Хамаҕатта бочуоттаах гражданина, поэт

Түмүккэ, Николай Федотов хоһоонноруттан билсин:

П.А. ОЙУУНУСКАЙТА

Тыл илбиһин ингэриммит, Дьонно-сэргэбэ биһирэммит Саха аймах чулуу уола Норуотугар хаалларбыт суола Аартык буолан арыллыда, Чолбон сулуустуу чабыллыда.

Саха тыла күүстээбин, Айар тыла илбистээбин Аар-саарга аатырдыбыт, Киэн эйгэбэ таһаарбыт «Ньургун Боотуру» суруйан, «Кыһыл Ойууну» айан.

Уус тылаах улуу убайбыт Уһулуучу уруйданар поэптыт, Охсуһу өргөһүн туһутун, Саха дьылаатын туругуптун, Саха сайдарын туһугар Очурга оҕустарбытыҥ.

Улуу убайбыт Былатыан Бальырга түбэспитин кыһыгытыан!

Саха куттаах баарына Саха сангалаах саарына Өрүүтүн уруйданар буолуоҕа,

ЫҤЫРЭХ ТЫҤҤАР

Күндүтүк саныыр доҕорбутун **АНДРЕЙ АНДРЕЕВИЧ БОЧКАРЕВУ** бу күнүргэ 55 саакын туолбут үөрүүлээх күнгүнэн истинник-иһирэхтик эбэрдэлибит!

Өр сылларга таһаарыылаахтык үлэлээбиккин бэлиэтээн уонна сыаналаан Эһиэхэ «Саха республикатын тыатын хаһаайыстыбатын үтүөлээх үлэһитэ» диэн үрдүк ааты, наһарааданы инҕэрииттэрин олус үөрэ иһиттибит уонна киэн туттан туран өрөгөйдөөх үөрүүнэн эбэрдэлибит!!!

Тус бэйэбэр уонна дьиз кэргэнгэр бигэ туруктаах олоҕу, кытаанах доруобуйаны баҕарабыт!

Эрэллээх доҕотторуг уонна убаастыыр учууталларын Анастасия Ивановна, Евдокия Ивановна

БИЛЛЭРИИЛЭР

ЫТЫКТАБЫЛЛААХ НАМ УЛУУҔУН ОЛОХТООХТОРО!

® «Төрүт Уу» тэрилтэ, сыйынны үлэ режимигэр кирибин биллэрэр:

«Олонхо» аты дьизитигэр,

үлэ күнүгэр 9.00. чаастан 19.00. чааска дылы, баскыһаннаҕа 10.00. чаастан 18.00. чааска дылы үлэлиир.

Дьизэ тиэрден биэри диспетчерэ 10.00. чаастан 18.30. чааска дылы үлэлиир.

Билсэр телефоннар: **8-924-873-73-11, 8-914-300-11-70.**

Баскыһаннаҕа дьизэ тиэрди оһоһуллубат.

Аппааныга Л. Левин уул. 3 №-гэр атыыланар (урукку кулууп кинобудката). Үлэ күнүгэр 9.00. чаастан 18.00. чааска дылы. Баскыһаннаҕа үлэлээбэт.

® **Продается частный 2-хэтажный дом в с. Намцы с надворными постройками (гараж, баня, сарай, теплица и т.д.). Газ, водопровод. Можно под офис или гостиницу (для предпринимателей).**

Подробности по тел.: 89141109742, 89247612404

® 1. Үлэбэ наадыааччыларга, актыбынай дьонноро, 18 саастарыттан үөһэлэргэ.

Билсэр тел. 89841167659

® 2. Чэбдигирдэр киин диагностика, массаж өнгөлөрүн өнөрү.

Билсэр тел. 89248671163

ЭКСПРЕСС

- Займы до зарплаты без поручителей
- Сумма до 15 000 рублей
- Минимальное количество документов
- Отсутствие комиссий
- Уменьшение процентной ставки постоянным клиентам

ПОТРЕБИТЕЛЬСКИЙ

- Займы сроком до 3 лет
- Сумма до 30 000 рублей
- Необходим один поручитель
- Паспорт и справка о доходах

ДОВЕРИТЕЛЬНЫЙ

- Срок — до 12 месяцев
- Заемщика с положительной кредитной историей
- Сумма до 30 000 рублей
- Минимальное количество документов

ПЕНСИОННЫЙ

- Займы сроком до 3 лет
- Пенсионеры — особые условия
- Сумма до 100 000 рублей
- Поручитель не требуется

с. НАМЦЫ, ул. И. Вишукорова, 3, ТЦ «Асколь»
тел. (8-914) 281-77-57

ыр уол дуо диэн ыйытааччылар. Окко сылдьан кып-кыратыттан: «Эдьиэй, эн олонор сыннаан, мин мунньуом» диэччи диэн эдьийбит кэспир.

1979 сыллаахха Ньурба №1 орто оскуолатын бүтэрибэ.

Сэбиэскэй аармыйа кэксэтигэр 1980-82 сс. сулууспалаабыта, ол кэннэ дойдутугар төннүбэккэ Нам уллуһун Хамаатта нэһилиэгэр Комсомольскай совхозка туугуа үлэли кириэр.

Манна үлэли сылдьан 1983 сыллаахха балаҕан ый 10 күнүгэр олоһун агарын, Галина Андреевнаны көрсөн, таптаһан ыал буолааччы. Кэргэнинээн түөрт оҕоҕо күн сири кэрдөрөн, үөрэхтээн, атахтарыгар туруоран, ыал оңорон, үс сизэн амаах эһэтэ, эбэтэ буолан ырбааччы олоһу бургута.

Аҕабыт өр сылларга зерновой бригадаҕа комбайнерынан чабылхайдык, эппитинэстээхтик, таһаарылаахтык үлэлээн 1988 сыллаахха чемпион-комбайнер буолбута. Москва куоракка путевканы наһараадаламмыта. Кэлин Монголияҕа баран агрономияҕа, сылгыны иитээһингэ шефтэһэ, опыт атаһан кэбитэ.

Нэһилиэк депутатынан куруук талыллар этэ. Кузьма Егорович олоххо активнай позициялаах буолан нэһилиэк общественной, политической, культурнай олоһор кытта турара. Ол курдук, кулуупка ытыылар тэрээһиннэргэ, кэнсиэртэргэ үөрэ-көтө кыттааччы, ис-иһиттэн өрө көтөҕүллээччи.

2002 сылтан Нам уллуһун Хамаатта нэһилиэгин олох-дьаһах хаһаайыстыбатын (ЖКХ) салаааччытынан таһаарылаахтык үлэлээбитэ. Кузьма Егорович үлэтир кэмэ улларыһылардаах, түһүүлээх-тахсылаах кэм этэ. Салайааччы быһытынан хаһаайыстыбаннай, дьонго-сэргэбэ аһаҕас сыһыанынан, ураты көрүүлээбинэн, санаабытын ситиһэринэн биллэрэ, убаастана. 2011 сылга нэһилиэккэ улахан газовой хочуолунайы сүүрэнкөтөн туттаран дьон махталын ылбыта. Хочуолунай аһылыгытыгар Саха Өрөспүүбүлүкэтин Ил Дархана Борисов Егор Афанасьевич махтал сурук туттарбыта.

Кузьма Егорович кэлин нэһилиэгэр центральной водопровод киллэттэринэн, үлэлэтэн сайын ахсын дьон ууга хааччахтаммакка оҕуруот аһыгар, үүнэйигэ, тус туһаҕа тутталлар.

Биһиги аҕабыт байанайдаах

Биригэ үөрэммит доҕорбутугар Попов Николай Николаевич, кэргэнигэр Екатерина Ивановна, уолларыгар Федяҕа таптыр оҕолоро, ыраата

ПОПОВ
Семен Николаевич

уһун, ыарахан ыарыытан күн сириттэн барбытынан диринг кутурбаммытын тиэрдэбит, хомолтобутун үлэстэбит.

1978 с. Хатын Ары орто оскуолатын выпускниктара

булчут этэ. «Атын омук сиригэр сыннаан барардааҕар, ты-абар тахсан бултуу барбытым ордук», - диэн күлээччи. Кырдык, тыаҕа тахсан бултуурун, балыктырын, сир астырын олус сөбүлүүрэ-«дууһалыын, эттин-хааннын сыннаан» диэччи. Куруутун илии тутуурдаах үөрэн-көтөн киирээччи. Уолларын кыраларыттан биригэ илдэ сылдьан булка-алка уһуйан, айылдьалын алтыһарга үөрэтэн, билигин бэйэлэрэ булчут бэртэрэ. Биригэ бултуу доҕоттору ахталларынан, Кузьма сатыы халын тыаны кэрийэн бултуурун астынара. Самаан сайынны сыл ахсын чугас доҕорун, дьиз кэргэнин кытта күөх лужуктаан саҕалыра. Онтон сайын орто хаптаҕасты, мооннобуоннуу, сугуннуу, күһөрү тэллэйди, отоннуу эһиһээт астына-дуоһуа сылдьара.

Үс сизэн тапталаах эһэтэ этэ. Аҕабыт наһаа оҕомсонуан чугас дьонугар биллэрэ. Сизэнэрин эһээкэйдэриттэн көрсөн, күнэ-ыйа кинилэртэн тахсара. Ханна да сырыттар өрүү оҕо кыбынылаах сылдьааччы. Тэбис тэҥгэ илдэ сылдьан дьиз ис-тас үлэтигэр угууааччы, оҕону кытта тэҥгэ оҕо буолан оонньооччу.

Хас сайын аайы дойдутун дьонун кытта көрсөн Хамаатта сиригэр үрүн тунах ыһах ыһааччылар, төрөөбүт дойду ахтылдьанын таһааран.

Биһиги аҕабыт аһыныгас, аһаҕас, уйан дууһалаах этэ. Кыаммат-түгэммэт, олоххо сыһа суолга үктэммит дьонтон кизэр хайыспакка, куруутун көмөлөө, өрүү, өйдөтөр үлэ ыһа сылдьара. Олус эрдэ барда диэн хом санаалаахпыт. Олоһун түмүгүн көрбүт буоллар... Оҕолор олоххо миэстэлэрин булалларын, элбэх сизэн санатынан дьыэтин иһэ туоларын. Дьылҕа-хаан итинник кэмнээтэҕэ дуу...

Аҕабытын сүтэрибтэ ыарахан күннэригитигэр күөс-көмө, өйөбүл буолбут чугас аймах-билэ дьоммутугар, аҕабыт таһаарыстарыгар, биригэ алтыһан аасыт доҕотторугар, биригэ дойдутахтарыгар истинник махтанабыт.

Күндү таптыыр киһибит, аҕабыт, эһэбит туһунан сырдык өйдөбүл үйэлэри унуордаатын. Биһиги дьоллоохпут эн курдук аҕалана, эһэлэнэ сылдьыбытыгыттан. Тапталаах кэргэним, аҕабыт, эһэбит, чуумпу баҕайытык уһун уугар сымнаҕастык утуй, чугас дьонгун өрүү араҥаччылыгы сырыт.

Кэргэнэ, оҕолоро, күтүөтэ, кийинтэ, сизэнэрэ.

сааһа Буйунна, Үүнэргэ, Кур Оттообунан төрөппүттэрэ холкуоска, сопхуоска үлэлииллэринэн тэҥгэ үлэлэһэн аһар. Улаатан биһиги аҕабытыгар Ион Прокопьевич Прокопьевка кэргэн тахсан, Намна сүктэн кэлэн олох-суйаллар. Намна кэлээт, Намнааҕы райпотребсоюзка бастаан официанканан, онтон поварынан үлэли-үлэли кулинар-кондитер курсун бүтэртэн, кондитерынан өрө таһаарылаахтык үлэлээн, үлэтин уопутун ыстааһын өссө хаҕатынар. Үөһэттэн түһэриллибит былааннары, пяталетка түмүктэринэн хас да кыайылаах тахсан элбэх дипломнар, грамоталар туоһу буолан харалла сыталлар. Үлэ бэтэреэнин мэтээлэ, юбилейнай значоктара, «За добросовестный труд» уордьанын киэн тутта саныыбыт. Намнааҕы райпотребсоюз тэрииттэҕэ уопсайа сүүрбэттэн тахса сыл таһаарылаахтык үлэлээн, доруобуйатын турула сөпсөспөккө, бурдук хараллар ыскылаатыгар 8 сыл үлэли сылдьан 1995 сыл сайынгар Намнааҕы «Түөлбэ» оҕо киинигэр үөрэх таһынан оҕолору дьарыктыыр куруһуокка кулиналия маастарынан үлэбэ кириэр. «Дьэ, мантан саҕаланар — олохпор самай таһаарылаах кэмнэrim» диэн бэйэтэ ахтара. Маастар-педагог идэтин баһылаан, Түөлбэ ситиһиллэригэр кырата суох кылаатын киллэрсититтэн киэн туттара.

Республиканскай, улуу с иһинээҕи күрэхтэһиллэригэр, быстапкаларга, дьаарбанкаларга бурдук аһын арааһын дьарыктыыр оҕолорунаан астааннар, үрдүк сыанаҕа бэлиэтэнэр этилэр. Ол таһынан бурдук аһын, ас арааһын астаан, меропритиеларга буфет аһаннар атыгыга хамааһы атыгылы үөрэнэллэрэ, өссө эбитин остуол сервировкатыгар, араас ас менюларын үөрэтэллэрэ. Хас да үөрэппит-такайыт оҕолоро улууска, республиканскай күрэхтэргэ кыттан, бастааннар, «Океан» оҕо сыннаанар лааҕырдарыгар путевкаҕа тиксэннэр, баран сыннаанан, уопут атаһан кэлитэлээбиттэрэ. Ити эмиз оҕо киинин бири ситиһиитэ буолара чуолкай. Үлэ ситиһиитэ түмүллэн биһиги ийэбит маастар-педагог идэтигэр тиийэ үүнэн, улуу с да, республика да билинин элбэх грамота, хайҕал суруктар хараллан туоһу буолан сыталлар.

Биһиги ийэбит үлэлээбит үлэтин сүмэһинэ саамай чыпчаала табыллан үлэтэ сыаналаммыт, бу «Түөлбэ» оҕо киинэ буолбута мэлдьэҕэ суох. Отучча сыл үлэлээн мунньуммут уопутун оҕолорго бэрсэн, үөрэтэн-такайан, хас биридииллэригэр инники олохторугар хаһаайка бэрдэ буолалларыгар олук буолбутун мэлдьэспэппит. Баҕар, бу кэмгэ ол оҕолортон дьиз кэргэнэригэр

бурдук ас астаары тураннар, Анастасия Васильевнаны ахтан-саанан аһараллара буолаары диэн эрэнэбит.

Биһиги төрөппүттэрибт, ийэлээх аҕабыт, эйэ-дэмнээхтик бэйэ-бэйэлэрин өйөһөн-бөрөһөн 35 сыл олоһу бургута. Ол устаах туораатыгар түһүүлээх-тахсылаах кэмнэр кэлитэлээн аастахтара, олору тэҥгэ өйөһөн, сүбэлээн оһорунаан, биһигини иитэн, инники олохпутугар олох киэн аанын тэлэйэ арийан биэрэннэр, дьон бэрдэ оңорон махталбыт улахан. Ийэбит үлэтигэр тохтоон да баран таах быар куустан олоһобото. Сизэнэрин көрөн-истэн, оскуолаҕа үөрэххэ киллэрсэн, үөрэттээн, күөс-көмө буола олоһубута. Сороҕор кыра сизэнэрэ эмискэ «эбэ үөһээ-үөһээ тахсыбыта ди» диэн мух-мах ытталлар, ол курдук, сизэн миннигэс амтанын билэн бардаҕа...

Махтал буолуохтун ийэбитигэр, эн ситэри олоһобото олоххун толорон биэриэхпит, биһиги, сизэнэрин тапталаарыгар уйдаран уһун уугар төрөөбүт Намын сирэ тэллэх, суордан буолан уһун уугар утуй... Биһигини, сизэнэригэр, араҥаччылыгы сырыт...

Оҕолоро

Тапталаах кэргэним, аҕабыт, эһэбит, күндүтүк саныыр киһибит ДАНИЛОВ Кузьма Егорович олус соһуччу ыарахан ыарыытан бу дьыл атырдыах ыйын 13 күнүгэр биһиги кэксэбиттэн туораата.

Кузьма Егорович 1961 сыллаахха сэттиннэ ый 25 күнүгэр Ньурба уллуһун Ньурбачаан нэһилиэгэр элбэх оҕолор дьиз кэргэнигэ үһүс оҕонон күн сири көрбүтэ. Олох кыра эрдэбиттэн чугас дьонугар кыһаллымыта, барыгабары интэриэстээх сыгы-хотуу уолчаан этэ. Ийэтигэр кыратыттан ордук кыһаллан, дьиз ис-тас үлэтэ да буоллун, хотон да буоллун ким-урут иннинэ көмөлөһөн иһээччи. Эбэбит ахтарынан, аттынааҕы ыалларыгар убайынан буолан от-мас үлэтигэр ким да этиитэ, көрдөһүүтэ суох тахсан көмөлөө охсон киирэллэрэ, аҕалара куэстан кэллээбинэ, оҕолор буолан учараттаан туран, чугастааҕы ыаллары күндүлүү сүүрэллэрэ. Бастакы кылаастан концертка кыттарым, атын нэһилиэгэргэ гастроллуу барсаачым диэн аҕабыт кэспирэ. Дойдугун дьон билигин да киини «Куобах-куобах барахсан», «Толуу астаах туорабым» диэн ырыаларынан өйдүүллэр, били ылы-

Кылаабынай редактор Э.Т. Л.А. Ноговицына

ОТДЕЛЛАР:
редакторы солбууааччы — **41496**,
хаһыаты тангыс — **41332**,
бухгалтерия — **41141**,
факс — **41141, 41496**.

Тэрийэн таһаарааччылар: СР Правительствота, «Нам уллуһун «Энсиэли» хаһыат редакцията» автономнай учреждение. Сибээс, информационнай технологиялар уонна маассабай коммуникациялар эйгэлэригэр кэзээн көрүүгэ Федеральнай сулууспа СР управлениетыгар 2012 с. олунньу 7 күнүгэр регистрацияламмыт нүөмэрэ — **ПН №ТУ14-0216**.

Сурукка ааккытын-суолугун, үлэтигин, дьизэбит аадырыһын чопчу ыйын. Редакцияҕа кирибит суруктар төнөрүллүбэттэр. **Автор этэрэ хаһыат санаатынын мэлдьи бири буолбат.**

«ЭНСИЭЛИ» - Нам уллуһун хаһыата.
678380, Саха Республиката, Нам уллуһа, Нам сэл., Заложной уул. 4.
E-mail: Namtsy41141@mail.ru

«Энсиэли» хаһыат
РИС талылына, таһылына уонна бэчээтиир сыһаар бэчээттэннэ.
Аадырыһа: Нам сэл. Заложная уул. №4
Формата А3. Кээмэйэ 1,0 бэчээт. Лиис
Көтүл сыананан атыыланар
Индекс — Р0005. Тиража — 1186
Бэчээкэ илии баттаньытын графика —
12:00 с. 19.09.2016 с.
Бэчээкэ илии баттанна — 11:20 ч. 19.09.2016 с.

Убаастыыр чугас аймахтыгар Марфа Ивановна, кини дьиз кэргэттиригэр, куоракка олоһор кэргэнэ Петр Алексеевичка, кыһа Сардана Петровнаҕа, сизэн Сайынаҕа күндү биригэ төрөөбүт эдьийэ, тапталаах кэргэнэ, ийэтэ, эбэтэ, Бүтүктэн төрүүтүгэр Орто Халымаҕа олонор, үлэлээн аасыт

ТРЕТЬЯКОВА (ЛУКИНА)

Барваря Ивановна
ыарахан ыарыытан олоһун туораабытынан диринг кутурбаммытын биллэрэбит. Аппааныттан Лыткина Татьяна Гаврильевна дьиз кэргэттэрэ